

Tobias Røed

En tolkning av en stadig synkende oppslutning ved valg til Europaparlamentet

Bacheloroppgave i Europastudier med fremmedspråk

EUR2900

NTNU

Det humanistiske fakultet

Trondheim, 10. Mai 2019

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Teori.....	3
2.1 Litteratur.....	3
3. Generelle funn.....	5
3.1 Land med stabil oppslutning	10
3.2 Land med økt oppslutning.....	10
3.3 Land med redusert oppslutning	10
3.4 Nasjonale valg vs. Europeiske valg.....	11
3.5 Sammenlikning.....	15
4. Spesielle funn	15
4.1 Hellas.....	16
4.2 Kypros	19
4.3 Forklaring	20
5. Oppsummering og konklusjon	22
6. Litteraturliste	25

1. Innledning

Det har blitt avholdt valg til Europaparlamentet siden 1979. Valgoppslutningen dette året landet på 61.99% og har gradvis sunket siden den gang. Det å studere valgoppslutning er interessant fordi det er nettopp nasjonale, lokale og europeiske valg som utgjør det demokratiet vi har i dag. Europa.eu (2009: 6) argumenterer for at det er et demokratisk nederlag når valgoppslutningen er lav. Selv om det eksisterer uenigheter rundt hvorvidt det er bekymringsverdig eller ikke, vil det å studere valgoppslutning være interessant for å belyse ulike forklaringer og synspunkter. Det eksisterer flere forklaringer på hvorfor valgoppslutningen har vært gradvis synkende og hva som kan gjøres for å snu denne trenden. I denne oppgaven vil jeg forsøke å tolke de ulike oppslutningstallene fra de forskjellige medlemslandene, og fokusere spesielt på to medlemsland som skiller seg ut.

Hvorfor er valgoppslutningen stort sett høyere ved nasjonale parlamentsvalg enn ved valg til Europaparlamentet? For å besvare dette spørsmålet er det nødvendig med en generell analyse av valgoppslutningen ved de tre seneste valgene til Europaparlamentet. Det vil også være nødvendig å se til valgoppslutningen ved tidligere nasjonale parlamentsvalg for å danne et bilde av variasjonen som har funnet sted blant medlemslandene. Først vil jeg se til tidligere litteratur, gjennomgå hva som allerede eksisterer, hvordan andre forfattere har tolket en stadig synkende oppslutning ved valg til Europaparlamentet og se til hvilke potensielle løsninger som blir foreslått. Deretter vil jeg se til ulike tabeller som fokuserer på oppslutningstrenden fra valg til valg. Jeg ønsker å først gjennomgå tallene på et generelt plan. Det vil være hensiktsmessig å fordele landene i ulike grupper i og med at det er opptil 28 medlemsland som deltar i den demokratiske valgprosessen i den europeiske union (EU). Disse gruppeinndelingene vil først bli presentert gjennom tabeller, for så å bli presentert gjennom et sektordiagram hvor inndelingen vil basere seg på hvor mange medlemsland som mellom valgene til Europaparlamentet i 2004/2007 og 2009 opplevde en «stabil valgoppslutning», «økt valgoppslutning» eller «reduert valgoppslutning». Dette vil bli fremstilt på samme måte ved valgene til Europaparlamentet mellom 2009 og 2014. Disse diagrammene vil så bli sammenliknet, for deretter å bli tolket på bakgrunn av om overraskende funn har fremkommet eller ikke.

Senere vil jeg ta for meg to medlemsland som skiller seg ut. Hellas og Kypros har begge tendenser som skiller seg ut fra normalen når det gjelder valgoppslutning ved

Europaparlamentsvalg. Hellas har sett en økning i valgoppslutningen ved valg til Europaparlamentet fra 2009 til 2014, mens Kypros har sett en dramatisk nedgang i valgoppslutningen mellom 2004 og 2014 til tross for at de har hatt obligatorisk stemmegivning i denne perioden. Grunnen til at jeg har valgt å ta for meg Hellas og Kypros, er at det både eksisterer likheter og forskjeller mellom disse to landene. Landene deler lik historie og kultur, samtidig som begge land er plassert i Sør-Europa. Forskjellene argumenteres å være hva som preger den politiske agendaen i landene, og ulikhetene når det gjelder oppslutning ved valg til Europaparlamentet. Dette er ting vi kan trekke lærdom ut av, og vil naturligvis bli sett nærmere på senere i oppgaven.

Det er kun et par land som noen gang har sett en høyere valgoppslutning ved et Europaparlamentsvalg enn ved valg til nasjonale parlamenter. Dette er fordi gevinsten man får igjen for å lese seg opp og avlegge stemme ved valg til Europaparlamentet ikke er høyere enn innsatsen man må legge ned. Europaparlamentsvalg vil derfor alltid oppfattes som mindre betydningsfullt for EUs innbyggere, enn valg til sitt nasjonale parlament. Valgoppslutningen vil derfor stort sett være høyere ved nasjonale parlamentsvalg enn ved Europaparlamentsvalg.

2. Teori

2.1 Litteratur

Europaparlamentet (EP) har eksistert helt siden opprettelsen av det felles kull- og stål samarbeidet, og er det eneste direkte folkevalgte organet i EU. Rollen til EP har endret seg over tid, noe som har gitt EP mer makt og innflytelse. Parlamentet har likevel ikke like mye makt som nasjonale parlamenter, og det er derfor flere argumenterer for at EP ikke har noen reell innflytelse på hverdagslivet til innbyggerne i EU. David Troitino hevder man kan endre denne oppfattelsen dersom innbyggerne fikk mer informasjon om den sentrale rollen EP har i byggingprosessen i Europa (Troitino, 2013: 127-128). Det første Europaparlamentsvalget (EP-valget) i 1979 hadde en historisk høy oppslutning på 61.99%, men har gradvis sunket fra valg til valg (Ibid, 2013: 129).

I følge Anthony Downs, vil velgere kunne bli oppfattet som rasjonelle aktører til en hver tid. Marginal gevinst må være høyere enn marginal innsats dersom det skal være rasjonelt for en velger å avlegge stemme (Downs, 1957: 137). Mark Franklin argumenterer at dette ikke

nødvendigvis er tilfellet. Det er flere ulike faktorer som påvirker valgoppslutningen, spesielt i EP-valg. Obligatorisk stemmegivning har vært en faktor som har ført til økt oppslutning ved både nasjonale valg og EP-valg. Obligatorisk stemmegivning er når demokratiske myndigheter ser på valgdeltakelse som en plikt innbyggerne i landet innehar, og gjør valgdeltakelse lovpålagt for innbyggerne i landet. Noen land går også så langt at de velger å sanksjonere innbyggere for avstår fra å stemme ved valg (Idea.int, 2018). Tidspunktet for valget har også vist seg å være av betydning, ved at EP-valg som blir avholdt før nasjonale parlamentsvalg ofte har høyere oppslutning enn EP-valg som blir avholdt etter nasjonale parlamentsvalg (Franklin, 2001: 314-315). En annen faktor som argumenteres å ha påvirkning på valgoppslutningen er betydningen valget har for innbyggerne. EP-valg kan bli sett på som lite betydningsfullt for innbyggerne, i og med at institusjonen generelt sett blir sett på som lite påvirkningsdyktig i hverdagen til den europeiske befolkningen. Utfallet av et valg til denne institusjonen vil dermed ikke ha stor innflytelse på politikktutforming i Europa. Det argumenteres videre for at det under valgkampen før et EP-valg, gjøres lite for å mobilisere velgere ved å vise til politiske saker det eksisterer uenighet rundt (Ibid, 2001: 315).

Det eksisterer mye empirisk litteratur som baserer seg på valgoppslutning, og EP-valgene har fått mye oppmerksomhet i flere studier som forsøker å forklare hvorfor oppslutningen har vært så lav ved tidligere valg. Europa.eu har analysert EP-valget i 2004-2007, 2009 og 2014. Et funn som er blitt gjort her, er at i samtlige av de tre seneste EP-valgene, har den største gruppen med avstående velgere vært den yngre generasjonen (europa.eu, 2009 & 2014: 14 & 76). Analysen i 2014 viser også at den yngre generasjonens holdning til EU er betydelig mer positiv enn andre aldersgrupper, men sannsynligheten vil fremdeles være større for at en som tilhører den yngre generasjonen vil avstå fra å stemme ved valg til Europaparlamentet.

Karlheinz Reif og Hermann Schmitt argumenterer for at EP-valg kan forstås fra to forskjellige perspektiver. På den ene siden vil de som er interessert i politikk og institusjoner i EU se på valg til Europaparlamentet som en mulighet for innbyggerne å delta direkte i den europeiske politikken. På den andre siden vil de som er mer interessert i komparativ politisk atferd, snarere enn politikktutforming i EU, se på mulighetene for å studere og sammenlikne velgeratferden ved nasjonale valg og EP-valg (Reif & Schmitt, 1997: 110). Videre i artikkelen blir det tegnet et viktig skille mellom to valg-kategorier;

- «First-order elections» (førsterangs-valg) gir velgerne muligheten til å velge hvem som skal styre landet. Dette gjelder både for land som har et parlamentarisk system

(eksempelvis: Norge, Nederland og Tyskland) og land som gjennomfører presidentvalg (eksempelvis: USA, Filippinene og Costa Rica).

- «Second-order elections» (andrerangs-valg) kan derimot bli oppfattet som mindre viktig ved at posisjonene som velges gjerne er regionale og lokale i parlamentariske systemer, og enkelte representanter i presidentvalgs systemer.

Dersom vi legger dette skillet til grunn, kan det argumenteres med at det tydelig kommer frem at EP-valg havner innenfor kategorien «andrerangs-valg». Dette blir også presisert gjennomgående i litteraturen. Selv om Europaparlamentet er viktig for legitimiteten til EU, vil innbyggerne kunne oppfatte at mindre står på spill når det er EP-valg og dermed velge å ikke avlegge stemme (Ibid, 1997: 111-112). Dette påpekes av Fiorino et. al (2016) å være den mest kjente forklaringen. Det blir også opprettet en sammenlikning mellom andrerangs-valg i Europa, og «midterm-elections» (midtveis-valg) i USA. Siden det er mindre som «står på spill» er det færre som velger å avlegge stemme ved andrerangs-valg enn ved førsterangs-valg. I likhet med Franklin, argumenterer Fiorino et. al (2016), for at tidspunktet valget finner sted er av stor betydning. Valg til et nasjonalt parlament dominerer valg til Europaparlamentet dersom EP-valget finner sted på et annet tidspunkt enn ved de nasjonale «valg-syklusene». Flere empiriske studier underbygger denne modellen, og viser til at valgoppslutningen er lavere ved EP-valg enn ved nasjonale valg, samtidig som de mindre partiene gjør det bedre og partier som er i posisjon blir straffet (Fiorino, Pontarollo & Ricciuti, 2016: 6).

3. Generelle funn

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere tre tabeller og to figurer for å fremvise de generelle funnene ved de tre siste EP-valgene, samtidig som jeg også vil se til oppslutningstallene ved nasjonale parlamentsvalg som har funnet sted tidsmessig nærmest Europaparlamentsvalgene. Den første tabellen vil presentere endringen i valgoppslutning siden 1979 og frem til 2009. Dette gjøres for å skape et overblikk over hvordan valgoppslutningen til EP-valg har vært stadig synkende siden EP-valg ble innført i 1979. Tabell 2 vil presentere valgoppslutningen til nasjonale parlamentsvalg sammen med EP-valg ved to ulike valgperioder. EP-valget i 2004/2007 satt opp mot nasjonale parlamentsvalg i perioden nærmest EP-valget i 2004/2007 og EP-valget i 2009 satt opp mot nasjonale parlamentsvalg i perioden nærmest dette EP-valget.

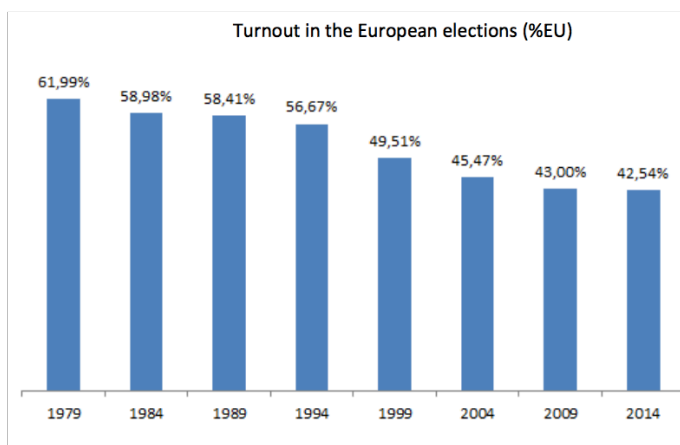
Deretter vil det presenteres en gruppevis inndeling i form av et sektordiagram for å visualisere endringene i oppslutning som har funnet sted mellom disse to EP-valgene.

Tabell 3 vil ta for seg EP-valget i 2014 og sette dette valget opp mot nasjonale parlamentsvalg som har funnet sted i perioden nærmest det seneste EP-valget. Etter dette vil det forekomme en sammenlikning med EP-valget i 2009, som også her vil bli presentert gjennom et sektordiagram for å visualisere de endringer i oppslutning som har funnet sted mellom disse to EP-valgene. Grunnen til at jeg velger å visualisere nettopp disse to sektordiagrammene for så å sammenlikne, er for å se til endringene som har funnet sted, samt se tilbake til litteraturen for å se om det eksisterer en mulig forklaring.

Tabell 2 og 3 vil naturligvis presentere mye data som vil være interessant å se nærmere på. Det vil naturligvis ikke være anledning til å fokusere på alt som er interessant, noe som gjør at jeg er blitt nødt til å prioritere. Denne delen vil se til de ulike tallene på et generelt plan, mens jeg senere i oppgaven ønsker å ha et spesielt fokus på Hellas og Kypros for en dypere analyse.

Valgoppslutning i EP-valg fra 1979-2009.

Tabell 1 (europa.eu, 2014: 18).

Tabell 1 viser oss valgoppslutningen ved EP-valg fra det første ble avholdt i 1979, og frem til det seneste valget i 2014. Tabellen viser at oppslutningen har falt betydelig siden 1979, men at noen valg har hatt en noe større nedgang enn andre. Hvordan forklares denne nedgangen i

valgoppslutning? For å finne svaret på det, vil det være hensiktsmessig å sammenlikne valgoppslutningen i de ulike medlemslandene, samt se om andre faktorer kan ha hatt en påvirkning. Grunnet begrensninger på lengde og tid, vil denne oppgaven fokusere på de tre seneste EP-valgene.

I 2004 ble EU utvidet med Kypros, Tsjekia, Estland, Ungarn, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia og Slovenia. Dette er den største utvidelsesrunden i unionen sin historie. Denne utvidelsen er kjent som øst-utvidelsen, og i 2007 ble EU utvidet ytterligere ved at Bulgaria og Romania også tok del i unionen (Copeland, 2015: 1). I den utvidede unionen stemte 43% av EUs innbyggere i EP-valget i 2009. Dette er 2.5% færre enn i 2004, som den gangen holdt rekorden for det laveste oppslutningstallet ved et valg til Europaparlamentet. Denne nedgangen er ikke like skarp som nedgangen fra 1994 til 1999 (nedgang på 7.2%) og 1999 til 2004 (nedgang på 4%). At nedgangen har vært såpass skarp argumenteres å være et demokratisk nederlag, men det understrekes også at det er positivt at den dramatiske nedgangen har bremsset opp mellom 2004 og 2009 (europa.eu, 2009: 6).

Valgoppslutning ved nasjonale parlamentsvalg og valg til europaparlamentet i EU (2004-2007 & 2009).

Tabell 2 (europa.eu, 2009: 12).

Land	Prosentandel Valgoppslutning i nasjonale parlamentsvalg (Før juni 2004)	Prosentandel Valgoppslutning i europeiske valg (2004 eller 2007 for BG og RO)	Differanse mellom oppslutningen ved EP-valg og nasjonale valg (%)	Prosentandel Valgoppslutning i nasjonale parlamentsvalg (Før juni 2009)	Prosentandel Valgoppslutning i europeiske valg (2009)	Differanse mellom oppslutningen ved EP-valg og nasjonale valg (%)
Luxembourg	86.5	91.35	+4.85	91.7	90.75	-0.95
Belgia	91.9	90.81	-1.09	91.3	90.39	-0.91
Malta	95.7	82.39	-13.31	93.3	78.79	-14.51
Italia	80	71.72	-8.28	80.47	65.05	-15.42
Danmark	87	47.89	-39.11	86.59	59.54	-27.05
Kypros	91.8	72.5	-19.3	89	59.4	-29.6
Irland	62.57	58.58	-3.99	67.03	58.64	-8.39
Latvia	71.4	41.34	-30.06	60.98	53.7	-7.28
Hellas	75.6	63.22	-12.38	74.15	52.61	-21.54
Østerrike	80.48	42.43	-38.05	78.8	45.97	-32.83
Sverige	80.1	37.85	-42.25	81.99	45.53	-36.46
Spania	75.66	45.14	-30.52	75.32	44.9	-30.42
Estland	58.24	26.83	-31.41	61	43.9	-17.1

Tyskland	79.1	43	-36.1	77.7	43.3	-34.4
Frankrike	64.42	42.76	-21.66	60.42	40.63	-19.79
Finland	69.7	39.43	-30.27	67.9	40.3	-27.6
Bulgaria	55.8	29.2	-26.6	-	38.99	-
Portugal	61.48	38.6	-22.88	65.02	36.78	-28.24
Nederland	80	39.26	-40.74	80.4	36.75	-43.65
Ungarn	73.5	38.5	-35	64.39	36.31	-28.08
Storbritannia	59.4	38.52	-20.88	61.3	34.7	-26.6
Slovenia	60.65	28.35	-32.3	63.1	28.33	-34.77
Tsjekkia	58	28.3	-29.7	64.47	28.2	-36.27
Romania	58.51	29.47	-29.04	30.2	27.67	-2.53
Polen	40.57	20.87	-19.7	53.88	24.53	-29.35
Litauen	46.08	48.38	+2.3	48.58	20.98	-27.6
Slovakia	70.06	16.97	-53.09	54.67	19.64	-35.03

Tabell 2 viser valgoppslutningen ved nasjonale valg målt opp mot oppslutningen ved EP-valg. Det er flere ting som er interessant å merke seg ved å se til denne tabellen. Hellas og Kypros, som er de to landene jeg har valgt å fokusere nærmere på, vil ha sin oppslutning markert med rødt. De resterende landene vil ikke bli markert, og vil bli gjennomgått gruppevis hvor fokuset først vil ligge på hvorvidt landene er over eller under det europeiske gjennomsnittet før analysen vil bevege seg mot hvor stabil eller ustabil oppslutningen har vært.

Tabellen viser at Luxembourg, Belgia og Malta har hatt en spesielt høy oppslutning sammenliknet med de andre medlemslandene ved de to EP-valgene. EP-valget i 2009 viser at elleve land ligger på mellom 43.27% og 65.05% (Italia, Kypros, Danmark, Irland, Latvia, Hellas, Østerrike, Sverige, Spania, Estland og Tyskland), og dermed er over det europeiske gjennomsnittet. Syv land ligger på mellom 40.63% og 34.7% (Finland, Bulgaria, Frankrike, Storbritannia, Portugal, Nederland og Ungarn), som er under det europeiske gjennomsnittet. Den siste gruppen består av seks land, som alle ligger under 30% oppslutning (Slovenia, Tsjekkia, Romania, Polen, Litauen og Slovakia). Dette viser oss at 8 av 12 av medlemslandene som var en del av unionens utvidelse mellom 2004 og 2007 hadde en valgoppslutning (i 2009) som var under det europeiske gjennomsnittet. 6 av disse 8 landene tilhørte også den gruppen som hadde under 30% oppslutning. Dette betyr ikke nødvendigvis at øst-utvidelsen har skyld i en lavere valgoppslutning ved EP-valg, men det vil være interessant å se om dette kan være en del av forklaringen på hvorfor valgoppslutningen har sunket siden 2004-2007.

Ville denne forklaringen kunne forstås som overraskende, eller var dette noe man kunne forvente? Tabell 2 gir oss interessante opplysninger om valgoppslutningen til landene som er en del av øst-utvidelsen. Ved de nasjonale parlamentsvalgene nærmest EP-valget i 2004-2007 hadde syv av de tolv landene (dersom man inkluderer Bulgaria og Romania) en valgoppslutning på under 60%. Tre av tolv land hadde også under 50% valgoppslutning ved det nasjonale parlamentsvalget nærmest EP-valget i 2004-2007. Ved parlamentsvalget nærmest EP-valget i 2009 var det derimot kun to land som hadde under 50% oppslutning, mens fire land landet på en oppslutning på under 60% ved det nasjonale parlamentsvalget nærmest EP-valget i 2009. Det som kommer frem som interessant ved disse tallene er at de fleste landene som var del av øst-utvidelsen hadde en valgoppslutning til de nasjonale parlamentsvalgene som var på samme nivå som de nasjonale parlamentsvalgene i Frankrike og Storbritannia. Dersom man regner ut gjennomsnittsoppslutningen blant øst-utvidelsen ved EP-valget i 2004-2007, blir dette en oppslutning på 38.59%, noe som er en smule høyere enn valgoppslutningen i Storbritannia (38.52%). Øst-utvidelsens gjennomsnitt ved EP-valget i 2009 endte på 38.37%, noe som er 3.67% høyere enn valgoppslutningen ved det samme EP-valget i Storbritannia. Beveger vi oss inn på hvert enkelt land i øst-utvidelsen er det interessant å merke seg de store forskjellene som er på valgoppslutning. Et godt eksempel på dette er Slovakia, som hadde en valgoppslutning på 70.06% ved sitt nasjonale parlamentsvalg nærmest EP-valget i 2004-2007, mens oppslutningen ved EP-valget endte på 16.97%. Malta hadde ved samme EP-valg en oppslutning på 82.39%, mens det nasjonale parlamentsvalget endte på 95.7%. Litauen hadde på sin side en oppslutning til det nasjonale parlamentsvalget nærmest EP-valget i 2004-2007 på 46.08%, mens oppslutningen til EP-valget i 2004-2007 så en økning fra det nasjonale parlamentsvalget på 2.3% og endte dermed på 48.38%. Dette illustrerer de store oppslutningsforskjellene innad i øst-utvidelsen, noe som gjør det mulig å argumentere for at det ikke kan forventes at en lavere valgoppslutning til Europaparlamentsvalg skyldes øst-utvidelsen. For å klargjøre usikkerheten i forrige paragraf, vil øst-utvidelsen ikke kunne forstås å være en del av forklaringen på den synkende valgoppslutningen ved EP-valg. I en fremtidig oppgave ville det vært interessant å se på EP-valgene før 2004-2007, som hadde en større nedgang (jf. Tabell 1) i oppslutning enn etter øst-utvidelsen i 2004.

3.1 Land med stabil oppslutning

I åtte medlemsland, har valgdeltakelsen mellom de to EP-valgene variert svært lite (jf. Tabell 2). Irland, Slovenia og Tyskland har hatt noe økning i valgoppslutningen, mens Tsjekkia, Spania, Belgia, Luxembourg og Finland har hatt en liten nedgang i oppslutning. Belgia og Luxembourg har begge en valgoppslutning på over 90%, noe som er spesielt høyt. Det argumenteres med at dette skyldes at det er obligatorisk å avlegge stemme i disse to landene, og dersom man velger å avstå fra å stemme vil det kunne resultere i en bot (europa.eu, 2009: 7).

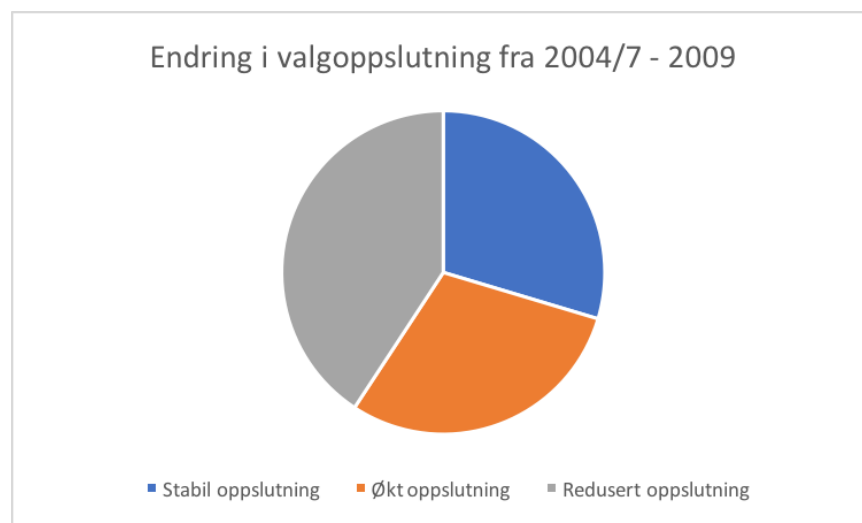
3.2 Land med økt oppslutning

Tabell 2 viser oss at åtte medlemsland har hatt en økning i oppslutning mellom valget i 2004-2007 og valget i 2009. Estland har høyest økning med 17.1% økt oppslutning. Latvia, Danmark, Bulgaria, Sverige, Polen, Østerrike og Slovakia har også en økning på over 1%, men oppslutningen i Polen og Slovakia kan merkes å være noe lavere enn det europeiske gjennomsnittet. Denne gruppen inkluderer to nordiske land, to baltiske land, to sentral- og øst europeiske land, samt et middelhavsnært land. Dette kan tyde på at økningen mellom de to valgene har vært størst i den østre delen av unionen (europa.eu, 2009: 9).

3.3 Land med redusert oppslutning

I elleve medlemsland, har oppslutningen sunket fra EP-valget i 2004-2007 til EP-valget i 2009 (jf. Tabell 2). Romania, Portugal, Ungarn, Frankrike, Storbritannia, Malta og Nederland har alle hatt en nedgang på mindre enn 4%, mens Italia har sunket med 6,7%, Hellas med 10,6%, Kypros med 13,1% og Litauen med hele 27,4% (europa.eu, 2009: 10).

Figur 1 (Informasjon hentet fra tabell 2).

Figur 1 presenterer et sektordiagram som deler inn alle medlemslandene i EU ut ifra hvilke endringer i valgoppslutningen som har funnet sted mellom EP-valget i 2004/2007 og EP-valget i 2009. Som nevnt tidligere i oppgaven, vil åtte medlemsland tilhøre «stabil oppslutning», åtte medlemsland tilhøre «økt oppslutning», mens elleve medlemsland vil tilhøre «redusert oppslutning».

3.4 Nasjonale valg vs. Europeiske valg

Ser vi til tabell 2, kommer det frem at medlemslandene stort sett opplever en høyere oppslutning ved nasjonale parlamentsvalg enn ved EP-valg. Ved EP-valget i 2004-2007 var det kun to medlemsland (Litauen og Luxembourg) som hadde en økning i valgoppslutning fra sitt nasjonale valg før 2004 til Europaparlamentsvalget i 2004-2007. Medlemslandene hadde en gjennomsnittlig differanse på -25.4 prosentpoeng fra nasjonale parlamentsvalg som fant sted før 2004 til EP-valget i 2004-2007. Ved EP-valget i 2009 var det ingen land som hadde en økning i oppslutningen fra sitt nasjonale valg før 2009 til EP-valget. Bulgaria hadde ikke avholdt nasjonalt parlamentsvalg og blir derfor ikke tatt med i beregningene. Medlemslandene hadde, ved nasjonale valg før 2009 og EP-valget i 2009, en gjennomsnittlig differanse på -24.6 prosentpoeng. Dette tyder på at differansen holder seg relativt stabilt, og har ved de valgene som sammenliknes, til og med hatt en liten nedgang (europa.eu, 2009: 10).

Disse tallene viser kun gjennomsnittet, og (Ibid, 2009: 10) viser til at det er store forskjeller fra land til land. Er det overraskende at det er så store differanser mellom nasjonale parlamentsvalg

og EP-valg? Dette vil kunne argumenteres å ikke være overraskende fordi vi tidligere i oppgaven har sett at det er en forskjell mellom førsterangs- og andrerangs-valg. Siden EP-valg vil kunne argumenteres å falle under andrerangs-valg kategorien vil det dermed ikke være en overraskelse at differansen er så stor som den er. Det som derimot er interessant å merke seg, er at differansen har holdt seg relativt stabil ved de tre siste valgene, mens (europa.eu, 2009: 10) presiserer at dette ikke har vært tilfellet for nasjonale parlamentsvalgene mellom 2004 og 2009, noe som gjør at det argumenteres for at det ikke eksisterer en synkende interesse for den europeiske union, men heller en synkende interesse for politikk og valg på en generell basis.

Oppslutningen ved det nederlandske parlamentsvalget hadde en differanse på mer enn 40% til Nederlands deltakelse i EP-valget, mens Belgia hadde en differanse på mindre enn 1% fra det nasjonale parlamentsvalget til EP-valget. Franklin argumenterer for at obligatorisk stemmegivning har vært av betydning for oppslutningen ved nasjonale- og EP-valg (Franklin, 2001: 314-315). Tabell 2 og 3 viser oss at Belgia har en oppslutning til EP-valg som ligger på over 50% av den Nederlandske oppslutningen ved samtlige av de tre seneste valgene. Siden Belgia har obligatorisk stemmegivning, mens Nederland ikke har det, vil det kunne argumenteres at dette har hatt innvirkning på forskjellene i oppslutning mellom disse to landene. Det som er interessant å merke seg ved disse to tabellene er at de viser at den nederlandske valgoppslutningen har vært betydelig høyere ved nasjonale parlamentsvalg enn EP-valg de siste tre valgene. Oppslutningen ligger stabilt på rundt 80% til tross for at landet ikke har obligatorisk stemmegivning. Dette kan tyde på at andre faktorer som; «tillit til det nasjonale parlamentet» og «tillit til Europaparlamentet» har spilt inn. Grunnet begrensninger ved oppgavens lengde vil det ikke være mulig å gå dypere inn på dette her, men i en fremtidig oppgave ville dette vært interessant å se nærmere på.

Valgoppslutning ved nasjonale parlamentsvalg og valg til europaparlamentet i EU (2014).

Tabell 3 (europa.eu, 2018: 64).

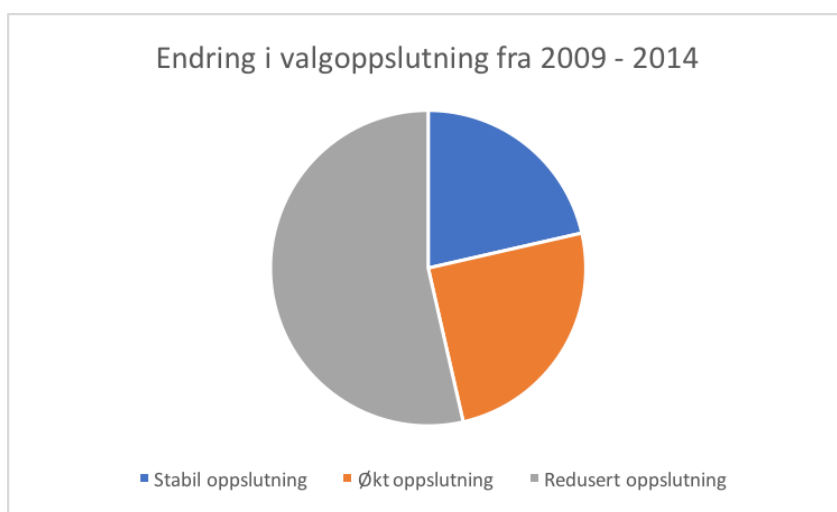
Land	Dato	Prosentandel Valgoppslutning i europaiske valg (2014)	Dato	Prosentandel Valgoppslutning i nasjonale parlamentsvalg
Luxembourg	Mai – 2014	85.55	Oktober – 2013	91.40
Belgia	Mai – 2014	89.64	Mai – 2014	89.68
Malta	Mai – 2014	74.80	Juni – 2017	92.10
Italia	Mai – 2014	57.22	Mars – 2018	72.93
Danmark	Mai – 2014	56.32	Juni – 2015	85.89
Kypros	Mai – 2014	43.97	Mai – 2016	66.74
Irland	Mai – 2014	52.44	Februar – 2016	65.10
Latvia	Mai – 2014	30.24	Oktober – 2014	58.85
Hellas	Mai – 2014	59.97	September – 2015	56.16
Østerrike	Mai – 2014	45.39	Oktober – 2017	80.00
Sverige	Mai – 2014	51.07	September – 2014	85.81
Spania	Mai – 2014	43.81	Juni – 2016	69.84
Estland	Mai – 2014	36.52	Mars – 2015	64.20
Tyskland	Mai – 2014	48.10	September - 2017	76.20
Frankrike	Mai – 2014	42.43	Juni – 2017 (Første og andre runde)	48.70 og 42.64
Finland	Mai – 2014	39.10	April – 2015	70.10
Bulgaria	Mai – 2014	35.84	Mars – 2017	54.07
Portugal	Mai – 2014	33.67	Oktober – 2015	55.84
Nederland	Mai – 2014	37.32	Mars – 2017	81.40
Ungarn	Mai – 2014	28.97	April – 2018	70.22
Storbritannia	Mai – 2014	35.60	Juni – 2017	68.70
Slovenia	Mai – 2014	24.55	Juli – 2014	51.73
Tsjekkia	Mai – 2014	18.20	Oktober – 2017	60.84
Romania	Mai – 2014	32.44	Desember – 2016	39.78
Polen	Mai – 2014	23.83	Oktober – 2015	50.92
Litauen	Mai – 2014	47.35	Oktober – 2016 (første og andre runde)	50.64 og 37.99
Slovakia	Mai – 2014	13.05	Mars – 2016	59.82
Kroatia	Mai – 2014	25.24	September – 2016	54.35

Tabell 3 fokuserer på EP-valget som fant sted i 2014, samt de nasjonale parlamentsvalgene som ble holdt på datoer nærmest mai 2014. Ved dette EP-valget var det kun Hellas som fikk en oppslutning som var høyere enn ved sitt nasjonale valg i september året etter. Valget endte med

en oppslutning på 42.61%, noe som er en liten nedgang fra EP-valget i 2009 (Nancy, 2016: 50). I likhet med tabell 2, vil jeg også i denne tabellen markere Hellas og Kypros i rødt slik at hovedfokuset rettes mot disse under delen i oppgaven som omhandler spesielle funn.

Tabellen viser at det er store forskjeller i oppslutningen mellom medlemslandene. I Belgia stemte 89.6% av innbyggerne ved EP-valget i 2014, mens 13.1% av innbyggerne i Slovakia gjorde det samme. Dette gir en differanse på 76.5 prosentpoeng mellom disse to EU-landene. Dersom vi sammenlikner EP-valget i 2009 med EP-valget i 2014, kan vi bli gjort oppmerksomme på endringene som har forekommet. Siden 2009, har syv medlemsland har sett en signifikant økning i oppslutning (Litauen, Hellas, Sverige, Tyskland, Romania, Kroatia og Frankrike), seks land har hatt en stabil oppslutning (Belgia, Østerrike, Finland, Nederland, Storbritannia og Polen), mens de resterende femten medlemslandene har opplevd en nedgang (europa.eu, 2014: 7).

Figur 2 (Informasjon hentet fra tabell 3).

Figur 2 deler i likhet med Figur 1 inn medlemslandene etter hvordan valgoppslutningen til EP-valgene endret seg mellom to valg. Denne figuren fokuserer på endringene som fant sted fra 2009 til 2014. Som nevnt tidligere i oppgaven vil seks land tilhøre «stabil oppslutning», syv land tilhøre «økt oppslutning», mens femten land vil tilhøre «reduert oppslutning».

3.5 Sammenlikning

Dersom vi sammenlikner Figur 1 med Figur 2 ser vi at det er flere medlemsland som har opplevd en reduksjon i valgoppslutningen ved EP-valgene mellom 2009 og 2014 enn ved EP-valgene mellom 2004/2007 og 2009. Er dette et overraskende funn? Tidligere i oppgaven har Reif & Schmitt sitt argument om at EP-valg tilhører andrerangs-valg kategorien blitt tydeliggjort. Det har også blitt presisert at gjennom analysene som er gjennomført av europa.eu viser det seg at den yngre generasjonen har en mer positiv holdning til EU enn andre aldersgrupper, men likevel er den gruppen som har størst sannsynlighet for å avstå fra å avlegge stemme ved EP-valg. Legger vi dette til grunn, sammen med det faktum at trenden siden EP-valget i 1979 har vært at valgoppslutningen synker, vil ikke dette være overraskende.

4. Spesielle funn

I denne oppgaven ønsker jeg å sammenlikne to medlemsland som skiller seg ut fra den generelle tendensen i valgoppslutning med EP-valg. Det er naturlig nok flere enn to land som skiller seg ut når man ser til tabell 2 og 3, men siden dette er en bacheloroppgave vil det være begrensninger på hvor mange land jeg kan sammenlikne. Landene jeg ønsker å fokusere spesielt på er Hellas og Kypros. Et par grunner til at jeg valgte ut disse to landene er at begge er en del av Sør-Europa, og har mye felles historie. En annen grunn vil være at det eksisterer det flere forskjeller mellom disse to landene når det kommer til den politiske agendaen, noe som det vil være interessant å komme nærmere inn på, samtidig som vi kan lære noe av forskjellene som er tilstede når det gjelder valgoppslutning.

«Det nasjonale problemet» er meget relevant i Kypros. Her er det to hovedretninger som er i konflikt; «moderland nasjonalisme» og «kypriotisme». Denne konflikten dreier seg i korte trekk om at man enten føler tilhørighet til en gresk-kypriotisk nasjonalisme eller en tyrkisk-kypriotisk nasjonalisme. Konflikten forstås å være en nasjonal skillelinje som krysser på tvers av den politiske høyre-venstre akse og preger det politiske landskapet på en daglig basis. Det vil være mulig å argumentere for likheter på dette området i Hellas, ved at Makedonia regionen ønsket selvstendighet og dermed utløste nasjonalisme som en viktig faktor i gresk politikk. På den andre siden vil man kunne argumentere for at Hellas, i motsetning til Kypros, ikke er et delt land med en løpende intern etnisk konflikt. For å si det på en annen måte, vil ikke

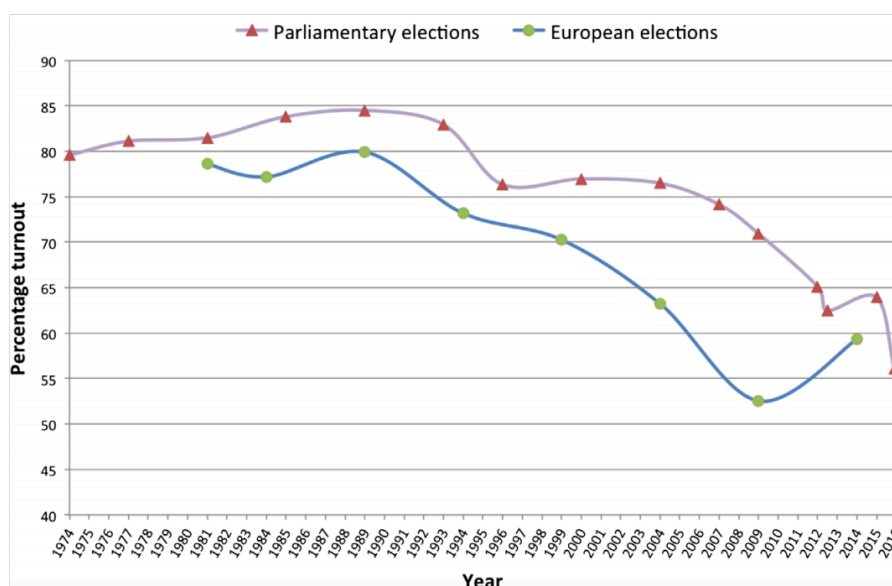
nasjonalisme prege den daglige politikutformingen på samme måte i Hellas som i Kypros (Charalambous & Christoforou, 2018: 453).

Hellas fikk en relativ høy økning i valgoppslutningen til Europaparlamentet fra 2009 til 2014, samtidig som parlamentsvalget i 2015 fikk en lavere oppslutning enn EP-valget i 2014. Kypros har hatt en synkende tendens i oppslutningen ved EP-valg siden 2004, og hadde i 2014 en oppslutningsdifferanse på -28.53 prosentpoeng fra EP-valget i 2004, til tross for at landet hadde obligatorisk stemmegivning frem til 2017. Både Hellas og Kypros har hatt obligatorisk stemmegivning, men Hellas har ikke håndhevet denne loven ved sanksjonering av innbyggere som velger å avstå fra å stemme. Dette har på den andre siden ikke vært tilfellet i Kypros, der obligatorisk stemmegivning ble håndhevet frem til 2017, som var året landet valgte å avvikle denne loven (Idea.int, 2018). Jeg ønsker å finne en forklaring på hvorfor Hellas og Kypros har opplevd store endringer i oppslutning, ved å se til modellen som baserer seg på første- og andrerangs-valg, samt andre politiske og økonomiske forhold som kan ha påvirket valgoppslutningen.

4.1 Hellas

Valgoppslutningen i Hellas ved nasjonalt parlamentsvalg (fra 1974) og EP-valg (fra 1981).

Tabell 4 (Rori, 2016: 1325).

Tabell 4 viser oss utviklingen valgoppslutningen i Hellas har hatt over lengre tid. Ved første øyekast vil denne tabellen fremstå overraskende. Det som er overraskende med denne tabellen er at oppslutningen alltid har vært høyere ved valg til det nasjonale parlamentet enn ved valg til Europaparlamentet, med unntak av det siste valget. Ser vi til tabell 2 og 3, viser det seg at EP-valget i Hellas opplevde en kraftig nedgang fra 2004 til 2009. Oppslutningen gikk fra 63.22% i 2004 til 52.61% i 2009. I 2014 var det en økning i oppslutning til EP-valg fra 2009. Her endte oppslutningen på 59.97%. Det som er mest oppsiktsvekkende med denne tabellen er at valget til det nasjonale parlamentet fikk en dramatisk nedgang fra valget som fant sted før 2009 (hvor oppslutningen var på 74.15%), og til valget i 2015 (hvor oppslutningen endte på 56.16%). Hva skyldes denne nedgangen?

EP-valget i 2014 beskrives som en «momentous electoral contest» (momentøs valgkonkurranse) fordi dette var første gangen i gresk valghistorie at et parti som tilhører den radikale venstresiden fikk flere stemmer enn noe annet parti som tilhører den tradisjonelle venstresiden (Nicolacopoulos, Teperoglou & Tsatsanis, 2015: 333). Tabell 4 viser at EP-valget i 2009 så betydelig annerledes ut enn valget i 2014. To-partisystemet sies å ha kollapset i 2009, og ført til at mindre partier har blitt større. Hva skjedde mellom disse to valgene? Hellas opplevde en økonomisk krise i 2012, som førte til at Hellas hadde en enorm gjeld, og krisen vil kunne sees på å være en forlengelse av finanskrisen i Europa som fant sted i 2008. Mens økonomien stabiliserer seg i de andre europeiske landene etter finanskrisen, opplever ikke Hellas det samme. Hellas blir sett på som et mindre velstående land med en arbeidsledighet på rundt 27%. Dette har ført til at mange unge grekere ønsket å søke arbeid i et annet land (Ibid, 2015: 335).

Det ble avholdt to parlamentsvalg i 2012, som (Nicolacopoulos et. al, 2015) kaller for «double earthquake elections» (De to jordskjelvvalgene). Disse to parlamentsvalgene argumenteres å ha endret det politiske landskapet i Hellas til det ugjenkjennelige (Ibid, 2015: 334). Dette må naturligvis tas med i betraktning når man søker å analysere hva som skyldes nedgangen i EP-valget sin oppslutning fra 2009-2014. Reif & Schmitt argumenterer for at valg til Europaparlamentet kan forstås å tilhøre andrerangs-valg kategorien. Dette vil det naturligvis også være for Hellas sitt vedkommende, men (Nicolacopoulos et. al, 2015) argumenterer for at tanken bak andrerangs-valg forutsetter at partisystemet i land der hvor det vil være hensiktsmessig å ta i bruk denne valg-modellen, er velutviklet og stabilt. Dette er ikke nødvendigvis tilfellet for land i sentral- og Øst-Europa, hvor stabile og velutviklede partisystemer ikke er opprettet. Hellas er ikke et nytt demokrati, men partisystemet som fant

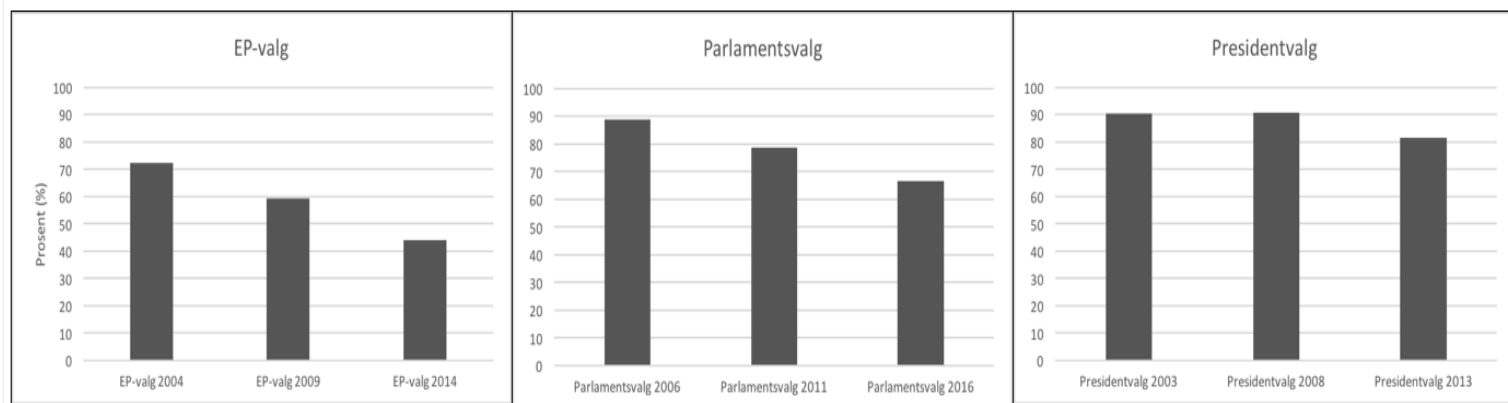
sted ved EP-valget i 2014 kan argumenteres å være et nytt system grunnet de store endringene som har funnet sted i det politiske landskapet i Hellas etter den økonomiske krisen i landet. Fremtredelsen av nye partier, samt kollapsen av to-partisystemet kan ha hatt betydning for utfallet av EP-valget i 2014. Det vil derfor være viktig å ikke trekke forhastede slutninger basert på andrerangs-valg antagelser (Ibid, 2015: 335).

Antagelsene rundt andrerangs-valg er at innbyggerne er mindre motiverte til å delta i valg hvor det ikke vil bli formet en regjering. Valgoppslutningen ved EP-valget i 2014 er det nest dårligste resultatet ved et EP-valg i Hellas noen gang. Det var fremdeles en betydelig økning fra valget i 2009, som forøvrig var det valget som hadde den absolutt laveste oppslutningen ved noe valg i moderne Hellas. En annen interessant sammenlikning er å se til det lokale valget som fant sted i Hellas en uke før EP-valget. Her ble oppslutningen 61.56% (Nicolacopoulos et. al, 2015: 340), noe som er 1.6% høyere enn EP-valget sin oppslutning. Tidligere i oppgaven, argumenteres det for at tidspunktet for EP-valget er av betydning for oppslutningen. Dersom valget avholdes før et nasjonalt parlamentsvalg vil oppslutningen være høyere enn hvis valget avholdes etter (Franklin, 2001: 314-315). Valget som fant sted i Hellas uken før EP-valget var lokalt, og faller dermed under kategorien andrerangs-valg i følge Reif og Schmitt. Er det gitt at oppslutningen til EP-valg forventes å være lavere enn ved andre andrerangs-valg? Reif argumenterer at det er tilfellet, og at valg til Europaparlamentet forventes å være lavere enn andre nasjonale valg uavhengig om det er lokale valg eller nasjonale parlamentsvalg (Reif, 1985: 16). Selv om differansen mellom det lokale valget og EP-valget ikke var mer enn 1.6 prosentpoeng, bekrefter dette Reif sin hypotese. Det argumenteres videre av (Nicolacopoulos et. al, 2015) at europeiske valg som finner sted samtidig som andre valg, enten det er førsterangs- eller andrerangs-valg, øker motivasjonen for å stemme. Dette kan derfor være en mulig forklaring på hvorfor oppslutningen ved EP-valget var så mye høyere i 2014 enn i 2009 (Nicolacopoulos et. al, 2015: 341).

4.2 Kypros

Prosentandelen som stemte i Kypros ved tidligere EP-valg, parlamentsvalg og presidentvalg.

Tabell 5 (Idea.int, 2019).

Tabell 5 viser oss hvor stor prosentandel som valgte å avlegge stemme ved ulike valg i Kypros. Tabellen presenterer de tre seneste valgene innenfor hver kategori. Det som kommer frem gjennom denne oversikten er at tendensen viser seg å være synkende innenfor alle kategoriene unntatt ved presidentvalget i 2008, hvor oppslutningen landet på 90.84%, som er en liten økning fra presidentvalget i 2003 hvor oppslutningen endte på 90.55%. Med andre ord har en større andel av innbyggerne i Kypros avstått fra å stemme ved nesten alle EP-valg, parlamentsvalg og presidentvalg som har funnet sted siden 2003 (jf. Tabell 5). Hvordan forklare hvorfor dette har skjedd?

Ser vi til tabell 2 og 3, kommer det frem at valgoppslutningen til Europaparlamentet har sunket betraktelig i Kypros siden 2004. Ved valget i 2004 endte oppslutningen på 72.5%, noe som er godt over gjennomsnittet i EU (jf. Tabell 2). Tidligere i teksten argumenterer Franklin for at obligatorisk stemmegivning har betydning for oppslutningen. I Kypros sitt tilfelle, finner vi flere indikasjoner på at dette stemmer. Loven som omhandlet obligatorisk stemmegivning ble endret i 2017, og etter dette har ingen innbyggere vært pålagt å avlegge stemme (idea.int, 2018). Selv om Kypros tidligere hadde obligatorisk stemmegivning, forsikret myndighetene sine innbyggere om at de ikke ville bli sanksjonert dersom de valgte å avstå fra å stemme ved EP-valget i 2009 (Teperoglou, 2010: 255). Dette kan argumenteres å ha hatt betydning for oppslutningen ved at den gikk betraktelig ned, og endte på 59.4% (jf. Tabell 2).

I Kypros, endte valgoppslutningen for EP-valget i 2014 på rekordlave 43.97% (jf. Tabell 3). Dette er historisk sett den laveste oppslutningen noen gang ved et valg i Kypros. Det argumenteres med at dersom man inkluderer ugyldige stemmer, blanke stemmer, avholdende stemmer og unge som valgte å ikke delta, vil dette valget være et eksempel på velgerdemokrati på sitt verste (Charalambous, Papageorgiou & Pegasiou, 2015: 415). Valget resulterte i en 16% lavere oppslutning enn ved EP-valget i 2009, noe som tyder på at tendensen rundt stemmegivning ved EP-valg i Kypros er stadig synkende. Det som er interessant å merke seg ved dette valget, er at opposisjonen ble påvirket mer enn regjeringen (Ibid, 2015: 415-416). Dette bryter med Fiorino et. al (2016) sin påstand om at det er partiene som er i posisjon som blir negativt påvirket ved andrerangs-valg.

I tabell 3 ser vi at oppslutningen Kypros hadde ved det nasjonale parlamentsvalget i 2016 var på 66.74%. Dersom man sammenlikner dette valget med de to parlamentsvalgene som blir presentert i tabell 2, viser det seg at dette er en stor nedgang fra valget før 2004 (91.8% oppslutning) og valget før 2009 (89% oppslutning). Vasiliki Triga hevder at siden Kypros har et presidentvalg-system, hvor presidentvalget gjør det er mulig å medvirke til et regjeringsskifte, så får parlamentsvalgene mindre betydning (Triga, 2017: 261). Dersom vi retter blikket tilbake til tabell 5, ser vi at det presidentvalgene som har den laveste prosentandelen av unnlatte stemmer. Parlamentsvalgene har en noe høyere prosentandel, mens EP-valgene viser seg å være de valgene hvor flest velger å ikke avlegge stemme. Er dette overraskende? Forklaringen rundt hvorfor dette er tilfellet kan argumenteres å ha en tett kobling med Reif og Schmitt sin påstand om at førsterangs-valg får høyere oppslutning grunnet at innbyggerne føler at det er mer som står på spill, mens befolkningen føler at mindre står på spill ved andrerangs-valg, noe som gjør at oppslutningen her blir lavere. Siden logikken bak dette er diskutert tidligere i oppgaven, vil ikke dette funnet oppleves som overraskende.

4.3 Forklaring

I teksten har vi sett at det finnes flere forskjellige forklaringer på hvorfor valgoppslutningen ved EP-valg er stadig synkende. Reif og Schmitt argumenterer for at EP-valg kan forstås å være et andrerangs-valg, og at velgerne derfor ikke føler at det er så mye som står på spill (Reif & Schmitt, 1997: 111-112). Fiorino et. al (2016) vektlegger at dette er den mest populære forklaringskraften og at den er godt forankret i teorier rundt midtveis-valg i USA. Et annet moment som også søker å forklare oppslutningen til EP-valg er når valget blir holdt. Dersom

valget blir holdt på en lørdag eller søndag, argumenteres det for at dette vil øke oppslutningen grunnet at innbyggerne følger sine vanlige rutiner i hverdagen, noe som senker terskelen for å avlegge stemme blir lavere (Fiorino et. al, 2016: 6-7). Franklin trekker frem obligatorisk stemmegivning som viktig i å forklare valgoppslutning til både nasjonale valg og EP-valg. Dersom et land har obligatorisk stemmegivning, vil dette være med på å øke oppslutningen uavhengig om det er førsterangs-valg eller andrerangs-valg (Franklin & van der Eijk, 1996: 312).

Hvilken forklaring er best? De ulike forklaringsmåtene som litteraturen viser til, forklarer kun en synkende valgoppslutning på et generelt plan. Siden EU består av 28 medlemsland, vil det være problematisk å finne den forklaringskraften som best forklarer ned- eller oppgangen i samtlige lands valgoppslutning.

Tidligere i teksten vises det til Hellas og Kypros som eksempler på land som skiller seg ut på hver sin måte. Det er flere ting vi kan lære som følge av forskjellene i valgoppslutning mellom disse to landene. Forklaringskraften som passer best til å forklare valgoppslutningen i Hellas vil skille seg fra den forklaringskraften som passer best for Kypros sin valgoppslutning. For Kypros sitt vedkommende vil obligatorisk stemmegivning være en naturlig forklaring på hvordan valgoppslutningen er og har vært. Oppslutningen til EP-valg har tidligere vært mye høyere, noe som kan argumenteres å skyldes de sanksjoner man ville pådra seg dersom man valgte å ikke avlegge stemme ved et valg. Som nevnt tidligere i teksten, tok dette en annen vending ved EP-valget i 2009, siden myndighetene gikk ut og sa at det ikke ville være noen sanksjoner dersom man valgte å avstå fra å stemme. For Hellas sitt vedkommende vil andre faktorer kunne sees på som det som har påvirket valgoppslutningen i landet. Det kan argumenteres at det er ulike forklaringer fra valg til valg for Hellas sin del. Ser vi til 2009 vil forklaringskraften som baserer seg på første- og andrerangs-valg argumenteres å være den beste til å forklare valgoppslutningen, mens det i 2014 var tidspunktet for valget som hadde størst betydning for om innbyggerne valgte å avlegge stemme eller ikke.

Den beste forklaringen vil variere fra valg til valg og land til land. Det vil ikke være mulig å si at en av de tidligere nevnte forklaringskreftene er bedre enn andre ved at det avhenger av hvilket land man ønsker å forklare, samtidig som man ved ulike valg vil oppleve ulike forklaringer som mer passende enn andre for å på best mulig måte forklare hvorfor det ble en slik valgoppslutning på det ene eller andre valget. Det ville vært interessant å analysere flere land; f.eks. Belgia og Nederland, samt gjennomført en regresjonsanalyse for å belyse andre momenter og gått dypere

inn på flere faktorer som kan ha påvirket valgoppslutningen i flere land, men siden oppgaven har begrensninger i form av lengde og tid har det vært nødvendig å prioritere.

5. Oppsummering og konklusjon

Denne teksten har belyst ulike årsaker til hvorfor valgoppslutningen ved valg til Europaparlamentet har vært gradvis synkende. Dette har ført til at valgoppslutningen ved EP-valget i 2014 endte på et historisk lavt nivå. Tidligere litteratur har vist til ulike forklaringer på hvorfor det som oftest er en lavere valgoppslutning ved EP-valg enn ved nasjonale parlamentsvalg, noe som har vært interessant å sette opp mot de faktiske valgoppslutningstallene for deretter å tolke den synkende valgoppslutningen. Den forklaringen som er mest overbevisende er Reif og Schmitt sitt argument om betydningen første- og andrerangs-valg har for valgoppslutningen. Dersom et valg tilhører førsterangs-valg kategorien er sannsynligheten større for at valgoppslutningen ved et slikt valg vil være høyere enn ved et valg som tilhører andrerangs-valg kategorien. For å argumentere for hvorfor denne forklaringen er mest overbevisende ønsker jeg å bevege meg bakover i oppgaven og se til tabell 2 og 3. Her ser vi at valgoppslutningen ved de fleste nasjonale parlamentsvalgene som presenteres, er høyere enn ved de tre seneste Europaparlamentsvalgene. Dette tyder på at forklaringen til Reif og Schmitt stemmer, og de nasjonale parlamentsvalgene tilhører dermed førsterangs-valg kategorien, mens EP-valgene blir prioritert i mindre grad, noe som gjør at disse valgene faller under kategorien andrerangs-valg.

For å oppsummere de generelle funnene som er gjort i oppgaven, ønsker jeg først å rette blikket mot tabell 1. Tabellen viser oss at valgoppslutningstendensen fremdeles er synkende, men at den har bremsset noe opp ved de siste tre valgene. En oppgave uten begrensninger på tid og lengde kunne gått enda dypere inn på disse valgene, og som presisert i oppgaven, sett på oppslutningsnedgangen ved EP-valgene som fant sted før øst-utvidelsen i 2004. De generelle funnene i tabell 2 og 3, samt figur 1 og 2, presenterer en god del interessant data. Ved å knytte denne dataen opp mot tidligere litteratur, skapes det en tydelig fremstilling av de ulike medlemslandenes valgoppslutning ved flere valg (både EP-valg og nasjonale parlamentsvalg), samtidig som ulike forklaringer på hvorfor valgoppslutningen til Europaparlamentet er stadig

synkende, gjør det mulig å finne klare sammenhenger. Første- og andrerangs-valg, obligatorisk stemmegivning og alder, er faktorer som alle har vist seg å påvirke valgoppslutningen.

De spesielle funnene retter fokuset mot de to medlemslandene, Hellas og Kypros. Tidligere i oppgaven har det blitt vist til hvorfor jeg valgte å fokusere på akkurat disse to landene, hva som preger det politiske landskapet i disse landene, samt en tydelig gjennomgang av tidligere valgoppslutning i begge land. Som jeg tidligere har vært inne på, er det flere land som skiller seg ut, men grunnet begrensinger på tid og lengde i oppgaven har det vært nødvendig å prioritere. Hellas opplevde en finanskrisen hvor det politiske landskapet gjennomgikk en dramatisk endring, og valgresultatet til EP-valget i 2014 endte med en betydelig høyere oppslutning enn det som hadde vært en synkende tendens siden 80-tallet (jf. Tabell 4). Kypros har hatt en valgoppslutning som har vært godt over det europeiske gjennomsnittet ved tidligere EP-valg. Dette fikk en svært merkbar endring i 2014, da oppslutningen landet på 43.97%. Kypros hadde, i motsetning til Hellas, en nedgang i valgoppslutning fra EP-valget i 2009 til EP-valget i 2014. Som nevnt tidligere i oppgaven eksisterer det flere ulike forklaringer på hvorfor Hellas opplevde en oppgang, mens Kypros opplevde en nedgang i valgoppslutning mellom EP-valgene. Obligatorisk stemmegivning vil kunne argumenteres å være en god forklaring på valgoppslutningen i Kypros, mens første- og andrerangs-valg, samt tidspunkt for valget vil kunne argumenteres å ha hatt betydning for Hellas sin valgoppslutning. Reif og Schmitt sin forklaring rundt første- og andrerangs-valg, vil også ha hatt betydning for Kypros sin valgoppslutning. Hovedforklaringen rundt hvorfor Kypros har hatt en jevnt over høy valgoppslutning vil naturligvis argumenteres å være obligatorisk stemmegivning. Selv om begge land har hatt obligatorisk stemmegivning, ble loven ikke håndhevet av greske myndigheter, mens kyprioter på den andre siden risikerte sanksjoner dersom de valgte å avstå fra å stemme. Som tidligere nevnt, ble denne loven fjernet i Kypros i 2017, men siden fokuset i denne oppgaven har basert seg på valg før dette året, vil obligatorisk stemmegivning åpenbart ha påvirket valgoppslutningen i landet.

Selv om man finner unntak, vil valgoppslutningen til nasjonale parlamentsvalg stort sett være høyere enn valgoppslutningen til Europaparlamentsvalg. Denne oppgaven har gjennomgått tidligere funn på dette området, presentert generelle funn ved tidligere valg i EU og deretter fokusert spesielt på to medlemsland som skiller seg ut for å visualisere problemstillingen så tydelig som mulig. Avslutningsvis ønsker jeg å presisere at jeg stiller meg bak tolkningen om at valgoppslutningen til Europaparlamentet går nedover. Denne oppgaven har gjennomgått flere tabeller og figurer, som alle viser at oppslutningen går ned. Det argumenteres også for at

denne nedgangen har bremsset opp ved de seneste valgene, noe som oppslutningstallene bekrefter, men faktum er fremdeles at valgoppslutningen er stadig synkende. Den beste forklaringen på hvorfor valgoppslutningen til nasjonale parlamentsvalg er høyere enn ved EP-valg vil variere fra land til land. En forklaring som uansett vil gjelde alle medlemslandene er Reif og Schmitt sitt argument om første- og andrerangs-valg. Valg til Europaparlamentet vil alltid havne under kategorien andrerangs-valg, noe som bidrar til en synkende oppslutning. En grunn til at valgoppslutningen går nedover ved EP-valg er at disse valgene har ikke den samme betydningen for EUs innbyggere som valg til de nasjonale parlamentene i deres eget hjemland. Selv om man samler 28 land i et parlament, vil det nasjonale parlamentet i et land, vekke en større interesse hos flere velgere. Gevinsten man får igjen for å avlegge stemme må være høyere enn innsatsen man legger inn. Dette er ikke tilfellet ved EP-valg, noe som gjør at valgoppslutningen vil forbli synkende.

6. Litteraturliste

- Charalambous, G. & Christoforou, P. (2018). Far-Right Extremism and Populist Rhetoric and Cyprus during an Era of Crisis. *South European Society and Politics*. (23:4). 451-477. DOI: [10.1080/13608746.2018.1555957](https://doi.org/10.1080/13608746.2018.1555957)
- Charalambous, G., Papageorgiou, B. & Pegasiou, A. (2015). Surprising Elections in Exciting Times? Of Proxies and Second-Order Events in the 2014 European Election in Cyprus, *South European Society and Politics*. (20:3). 403-424. DOI: [10.1080/13608746.2015.1078221](https://doi.org/10.1080/13608746.2015.1078221)
- Copeland, P. (2015). *EU Enlargement, the Clash of Capitalisms and the European Social Dimensions* (Vol. First edition). Manchester: Manchester University Press. Hentet fra: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1259874&site=ehost-live>
- Downs, A. (1957). An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*, 65(2), 135-150. Hentet fra: <http://www.jstor.org/stable/1827369>
- Eijk, C. & Franklin, M. (1996). Choosing Europe? *The European electorate and national politics in the face of union*. Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Press.
- Europa.eu. (2009). Special Eurobarometer. *Post-electoral survey 2009*. Hentet fra: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/28_07/EB71.3_post-electoral_final_report_EN.pdf
- Europa.eu. (2014). European Parliament. *Results of the 2014 European elections*. Hentet fra: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html>
- Europa.eu. (2014). EUROPEAN ELECTIONS 2014. *ANALYTICAL OVERVIEW*. Hentet fra: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2014/post/post_2014_survey_analytical_overview_en.pdf
- Europa.eu. (2018). DEMOCRACY ON THE MOVE. *EUROPEAN ELECTIONS – ONE YEAR TO GO*. Hentet fra: <http://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/beheard/eurobarometer/2018/eurobarometer-2018-democracy-on-the-move/report/en-one-year-before-2019-eurobarometer-report.pdf>
- Fiorino, N., Pontarollo, N., & Ricciuti, R. (2016). *Voter turnout in european parliament elections: A spatial analysis*. St. Louis: Federal Reserve Bank of St Louis. Hentet fra: <https://search.proquest.com/docview/1793793374?accountid=12870>
- Franklin, M. N. (2001). How Structural Factors Cause Turnout Variations at European Parliament Elections. *European Union Politics*, 2(3), 309–328. DOI: <https://doi.org/10.1177/1465116501002003003>

- Idea.int. (2018). Compulsory voting. *WHICH COUNTRIES PRACTICE COMPULSARY VOTING?* Hentet fra: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout/compulsory-voting>
- Idea.int. (2019). Voter Turnout by election type. *Cyprus*. Hentet fra: <https://www.idea.int/data-tools/country-view/90/40>
- Nancy, J. (2016). Review of European and national election results. *Special edition on 2014 European elections – Study*. Hentet fra: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c559399b-07dc-4724-ba7d-3f3bf8079f05/language-en>
- Nicolacopoulos, E., Teperoglou, E. & Tsatsanis, E. (2015). Habituating to the New Normal in a Post-earthquake Party System: The 2014 European Election in Greece. *South European Society and Politics*. 20:3. (333-355). DOI: 10.1080/13608746.2015.1068377
- Reif, K. (1985). Ten second order national elections. *Ten European elections. Campaigns and results of the 1979/81 first direct elections to the European parliament*. (1-36). Aldershot: Gower.
- Reif, K. & Schmitt, H. (1997). NOMINATIONS AND REFLECTIONS. *Second-order elections*. (31). 109-124. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1997.tb00768.x>
- Teperoglou, E. (2010). A Chance to Blame the Government? The 2009 European Election in Southern Europe. *South European Society and Politics*. (15:2). 247-272. DOI: [10.1080/13608746.2010.501974](https://doi.org/10.1080/13608746.2010.501974)
- Triga, V. (2017). Parties and Change in the Post-Bailout Cyprus: The May 2016 Parliamentary Elections, *South European Society and Politics*, (22:2). 261-279. DOI: [10.1080/13608746.2017.1312768](https://doi.org/10.1080/13608746.2017.1312768)
- Troitino, D. R. (2013). *European Integration: Building Europe*. Hauppauge, N.Y.: Nova Science Publishers, Inc. Hentet fra: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=564951&site=ehost-live>